

Rei Christianae Apvd Iaponios Commentarivs

Trigault, Nicolas

Avgvstae Vindelicorvm, 1615

E Nangasaquiensi Collegio sociorum excursiones. Capvt V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68745](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-68745)

1611. Ædes etiam sacra recens in antiquo
urbis cœmiterio excitata est, ad eam procuran-
dam sodalitum ab Diuo Michaele nuncupatū
eodem tempore instituitur, & nondum sodali-
tiorum finis. Coreæ contermini apud Iapones
plurimi in hoc maximè oppido commorantur;
ab ijs ædi sacræ area comparata, sacellum intè-
rim erectum, & sub D. Laurentij tutela sodali-
tum nostrorum hortatu institutum, ut hoc a-
liquando semine traduces in Coreæ regnum fi-
dei plantæ transferantur.

*ENangasaquiensi Collegio so-
ciorum excursiones.*

C A P V T V.

Non contenti socij numerosioris in Iaponia
Collegij, Vrbanis ad rem Christianam ex-
ercitationibus; longius excurrerunt: ac prima
quidem excursio fuit in Insulas Goto nuncupa-
tas, ad eas sacerdos vñus, ex more cum socio per-
uenit, Neophytos hoc annuo rerum spirituali-
um adiumento solatus. Trimestre solet esse
spatium, quod vtiliter Neophytis confirman-
dis collocatur, nec in his stare solet fructus, pro-
lapsos aliquot, aut propediem lapsuros erexe-
runt confirmaruntque: ex Ethnicis verò centū
supra quinquaginta cæteris annumerati sunt.

D nullus

nullus finis foret, si ablutos infantes, solutos
minibus pænitentes, sacro pane refectos, dissi-
dentes conciliatos, aliaq; innumera numerem,

1609. Hoc peculiare, quod ad secularem in-
dulgentiam consequendam, ad erectas cruces
varijs in locis decem, pro sacrīs, quæ deerant, &
dibus stationes instituerunt. Eos inter, qui Chri-
sto recens aggregati numerantur, anus nonage-
naria ætatis pertinaciam, quam Neophytæ filii
non dum fregerat auctoritas, auditio se vel
cerdotis nostri socio, depositus: sub discessum
diuino consilio potius, quām casu nuntiatur, ve-
tulam quandam graui supra ætatem ægritudine
laborare: excurrit eo socius, ratus eam e Christi
grege ouiculam pastoris indigere, Ethnicam
præter opinionem reperit, erroris & periculi ad-
monet eo fructu, vt statim nutibus (illi enim
ægritudo pene vocem interceperat) se monitis
obtemperare præ se tulerit. mira res: id ætatis &
ægritudinis mulier, auditis ab socio pro tempo-
re legis Christianæ mysterijs reuixit, sibique
reddita in ædem venit, & ad Christianum gre-
gem aggregata est.

1610. Non defuerunt tamen destitutis Pa-
storum præsentia ouibus, immanes lupi, qui
Christi ouile pæturbarent: inter cætera impe-
dimenta, quæ ministrorum suorum opera Dæ-
mon, his Neophytis ad extinguendum fidei lu-
men

men obiecit, hoc, quod subiungo, facile fuit pri-
mū. Boues, nescio quæ pestis inuaserat ita fæda,
vt paucis diebus multi interierint, ex ijs, qui ab
Ethniciis possidebantur. Adhibiti in consilium
coniectores, quid esset causæ, cur ea lues serpe-
ret, Ethnicosque propè solos, non etiam Chri-
stianos attingeret, iecere sortes impostores,
vanoque ritu, multa inanes Deos deprecati, tan-
timali causam & remedium explorarunt. Tan-
dem inuenisse se asseruerunt Cami Catuari (idoli
nomen quod fluminibus præesse fingunt) non
posse iam, in nescio quo torrente, sedem figere,
ex eo quod Christiani eum ponte strauissent, vt
in ædem suam saeram transmearent. Eum an-
tiqua sede pulsum iracundia furere, in armen-
ta sæuire, breuique in ipsos homines sæuiturū:
Eandem etiam esse causam, ægritudinis Cami-
samæ (vxor hæc erat harū insularum Dynastæ)
quam sine dubio perire oporteret, nisi pontem
ac ædem euertant. Non difficile fuit vel Dynastæ
vel indigenis hæc deliria persuadere, ergo ad
placandam aquarum numen pons & ædes euer-
tuntur, magno Neophytorum sensu, qui etiam
satis verebantur, ne maiora mala impenderent.
Sed clemens Dominus afflictis statim subuenit,
Dæmonis technas aperuit, ædem etiam cum fxe-
nore instaurauit. Nam Camisama breui interiit,
nec eam pontis vel ædis ruinæ ex oraculo
seruauere. Armentorum quoque lues extincta,

D 2 natura.

naturali' causa serpere defigit, ipsique Neophyt ab omni metu liberati, quem, si Camisama superstes fuisset, non ita facile excusssissent. Ipsie am Ethnici euentu permoti prædicabant, ædis ruinas & iniuriam Christianis illatam, à supremo Numine Tento (ita Iapones vocant) Camisamæ morte fuisse vindicatam. Nec ipse superstiosus Dynasta abnuit: nam pudore suffusus, quod contra spem se sui Dij fecellissent, maiora fortè mala veritus, summo ditionis suæ moderatori mandat, vti è Christianorum voluntate aream ædi extruendæ aptiorem designet, publico sumptu ædificet. Neophyti ad hæc exultare, de hostibus suis triumphantes, mire grati Diuinæ prouidentiæ, cuius potentia eos his malis, ac maioribus eripuisset, hostes pudore suffusisset: Dæmonem sua spe exutum, contra Christianæ religionis cultores nequicquam moliri ostendisset.

Inter eos qui in hac excursione Christo se adiunixerunt, præter superiorem aniculam, non nulli fuere decrepiti senes, quibus eousque Diuina bonitas videbatur huius lucis usuram conservare, dum æternam in fide lucem aspexissent. In quam vnu repente admissus credi potest, quippe qui baptismo renatus in meliorem, vti speramus, vitam ac felicitatem demigravit. Alius fuit ætatis vitio pertinacior, is non annis minus quam obsequijs ita se Amida obstrinx-

rat,

rat, ut ab eo auelli, se à Neophytis propinquis nulla ratione pateretur. Nam & nescio quo, in eius obsequium, munere fungebatur, ex quo etiam victimum quærebatur. Ad hæc eius muneric insignia aliaque impietatis arma, quæ sibi morituro congeslerat, ægrè dimittebat: Demum tamen hoc postremo Patris aduentu blandior factus, eo deueiuit, ut ætatem causatus, negaret se debitas criminibus suis pænas, à se posse repetere; sed doctus quam facilis esset ei per baptismum in cælum via, tandem dedit manus, ac nostræ fidei Mysteria edocitus, elui voluit & impetravit, vbi omnia impiæ sectæ arma simulacraque tradens, eam sectam in æternum repudiauit, quam tanta animi contentione retinuerat. Hæc obfirmati senis ad Deum conuersio, mirum quam sint omnes admirati dum homo id ætatis eadimisit, in quibus tot iam annos spes omnes suas collocarat.

In alia quoque iam anu decrepita simulacrum delira. Dominus electionis suæ vim & efficaciam demonstrauit. Hæc erat Neophyti cuiusdam parens, qui eam, quod iam obsurduisset auribus, & cerebro deliraret, velut depositam sibi relinquebat ac Deo fortè in illas ædes Patris socius, non consultò ad certamen cum Ethnicis ineundum aduenerat, de vetula ne agebat quidem, iam monitus à filio: sed quoniam eam ille non deseruerat, qui non perdidit è suis quenquam,

D 3 aures

quæres animumque illi cum voluit aperuit. Ad differenterem socium proprius accessit, & insolenti attentione in ea, de quibus disserebatur, intendit. finito sermone, frater noster vetulam pæne per iocum rogat, audieritne, ac intellexerit ea, quæ dicebantur. Annuit illa seque omnino Christianam fieri velle respondit. Intulit filius, parentem suam ætatis vitio delirare, verbis eius minimè intendendum, verum iterum ac sapientius interrogata ita respondit, ut ad salutem lucidum adepta interuallum fuisse sentiretur. Itaque Catechisticis prælectionibus erudita, baptismum fidemque suscepit, eaque res ab omnibus, qui eam nouerant, humana maior narrabatur.

In viciniores alias villas ac pagos quotannis modò tres, alias quatuor è nostris, sacerdotes excurrerunt, in his per Toparchiam nostris nec commorari, nec liberè licet commeare, quare diuisis regionibus occasionem captantes aliquam, intra dies viginti, annua Pastorum officia summo labore contrahunt, quotannis expiati supra bis mille: cetera consueta.

I 6 I O. Peculiaris vnius anni fuit in Imperij sedē, Surunga nuncupatur, Christi causa susceppta legatio. Ea Imperatoris de more visitandi prætextu cohonestata, liberam habuit rerum ex voto confiendarum facultatem. Exceptus est Noster quidem non male, sed non ea tamen humanita-

manitate ac benevolentia, quā superioribus annis consueuerat, eo munere perfunctus Neophyros excoluit, hortatus est, confirmauit, ad eorum quoque numerum triginta Ethnicoꝝ aduoltos aggregauit, multoꝝ plures erat aggregaturus si per moram licuisset. In hac Regia consideret Matrona Nobilis, quæ nuper Miaci Christo adiuncta, in hanc urbem commigrat. Ea de nostri sacerdotis aduentu certior facta, desiderio capta est eius conneniendi, ut ea, quæ temporis angustijs exclusæ Miaci minime audire licuisset, oblata collocutione suppleret. Verum huic eius voto filius obstabat Ethnicus adhuc, legique nostræ non parum infensus, quam nesciebat à parente suscep̄tam; atqui ingeniosa necessitas cupiditati satisfecit. Habant illa famulum Neophyrum, cuius opera, sua cum Patre nostro consilia communicabat. finxere Miaco in hanc regiam nobilem, nescio quem, medicum aduenisse, id de animorum scilicet medico intelligentes, hoc sibi conuento opus esse, ut suæ ægritudini, consilia, &c pharma-
maca peteret. Id ut faceret liberius, è filij ædibus in alterius famuli ædes se contulit. Eo nostrum venire iussit, sed medici habitu. Quod, cum esset natione Iaponius, sine periculo faciebat. Venit igitur, initioꝝ per sum-
mam dissimulationem, medicum verbis, non habitu solum, effingebat. Inde

D 4 digres-

digressis omnibus, præter vnū illum famulum
conscium, cæpit cælestia pharmaca explicare.
Multas horas tenuit ea collocutio, cum illa nul-
lum appositè quærendi, nullum audiè illum au-
diendi finem facheret: aiebat enim tot inter ho-
stes tamque infrequenti Patrum conspectu, sibi
opus esse præsidijs ad eam fidem, quam susce-
perat, retinendam. Plura & cupientem temporis
angustiæ prohibuerūt, Dirempta est collocutio
Matronæ solertijs, non sine mutuo vtriusque lo-
latio. Aulicis igitur iam negotijs expeditis sa-
cerdos noster, Miacum repetit, alios qui eum
præstolabantur, pari semper fructu, ex itinere
Neophytorum interuisens.

Verum neque Firandenses Neophyti negle-
cti sunt. Firandum enim portus est eo loci-
tus, vt in eum ferè nauigia, quæ in Cami regio-
nes feruntur, appellant. Hinc fit, vt quotannis
sociorum, qui eo nauigant, visitatione foueantur:
nam aduersis ventis detenti, cùm portum
capiunt, itineris iacturam in animorum lucro
reponunt. Sed dum socij Neophytis ad sunt
ipſi quoque socijs Neophyti minimè defue-
runt; Nihil enim Ethnico Dynasta, fidei hoste
capitalissimo deterriti, tanta libertate salutis
suæ procurandæ opportunitatem accipiunt, ac
ſi nulla tyranni vis timeretur. Nam socios ad
turbas auertendas summo diluculo sacrifican-
tes, ipſi sua fedulitate præueniunt, in ipsis aut
vicinis

vicinis ædibus pernoctantes; & tanto ardore
expetuntur quæ desunt, vt nullum periculum
in periculo habeatur. Hanc Neophytorum cō-
stantiam exemplo suo solidat, semper sibi simi-
lis Micia, Dynastæ iunioris hæredisque parens,
quæ vna cum ancillis interrita, suscepit à pri-
ma ætate religionem, in oculis Tyranni conser-
uat, filius etiam fidem nostram amat, sed hunc
viuo tyranno affectum tegit, & bencuolentiam
in sola spe conseruat.

1610. Socij duo cum è Firandensi portu,
vbi eos aduersus ventus detinuerat, soluissent,
iter suum prosecuturi, denuo reflante vento re-
iecti Tacuximam Firandensis ditionis Insulam
tenuerunt, quò è societate iam diu nemo peruc-
nerat, quid ibi egerint, iuuat in Epistolæ frag-
mento, ex illis alterum audire narrantem. Ter-
tio die vento vt cumque propitio Firando sol-
uimus, sed repente reflare cæpit à prora, quod
ipsum arbitror Diuinæ acceptum prouidentiæ
referendum; Cum enim retro vnde solueramus
reuelueremur, Insulam Tacuximam perueni-
mus, vbi biduo detenti Insulareſ Neophytes de
peccatis confitentes audiuiimus, eosque per-
multos: Ingenuè fateor, hic à Neophytis mihi,
alias duro, lacrymas excussas, quas ciebat eorum
pietas, & in fidei rebus integritas quam vide-
bam, Et quoniam decennium est, eoque ampli-

D s us, ex

us, ex quo nostri Insula excessere, eorum plerique ad hanc diem nunquam alias peccata faciebat. Exomologesi apud sacerdotem deposuerant, tanta porro fuit eorum in aduentu nostro exultatio, ut eam capere vix posse viderentur. Qui his, sociorum loco, in re Christiana praestit, scriptuagenarius senex, nullum Deo, gratulandi de aduentu nostro finem faciebat. Dicebat ille suffusus lacrymis, hanc peccatorum confessionem sibi extremam fore; nihil porro se magis optare, quam in fidei causa, violenta morte claudere senectutem, Hactenus Pater; verum ad illas triora pauca, quae in hac excursione varijs temporibus contigerunt, sigillatim descendamus, omissis pluribus, quae argumenti similitudine in alijs continentur.

I 6 I O. Piscatoris Neophyti in hac insula constantia tentata est, quam ille animo plusquam piscatorio ac humili, nobiliter praese tulit. Quo tempore persecutionis incendium vehementer ardebat, loci praefectus eum aggreditur, ratus eius animum facile expugnandum. Itaque Cineres ei quosdam ebibendos offert (id erat desperationis signum, nam Bonzij sacrificuli inscriptas oblongis schedulis, pronunciatas ab idolis suis sententias, in cinerem redigunt, quos cineres Iaponij sacros habent, eosque ægris bibendos tradunt, vel si quando iuramentum exigant, quasi qui hos epotauerit, vindices Deorum iras in se sit pro-

sit prouocaturus, nisi vera iureiurando confir-
marit; Hanc igitur potionem misceri Neophy-
to iubet Præfctus, eamque propria manu, quo
vehementius prouocet, epotandam pescatori
tradit: o sed animo sum pescatorem! acceptum de
Præfcti manu poculum, vnaq; potionem mag-
no spiritu in terram abiicit, asserens se similia nō
ebibere, ne protestaretur ex eo se post hac non
fore Christianum, qui semper futurus sit. id ea
libertate ac animo fecit ac dixit, vt attonitus
Præfctus statuerit, nihil ultra tentandam eo tē-
pore illius firmitatem.

Non hic stetit eius constantia, sed eo perue-
nit, quò propè non potuit altius. fortè aliás in-
nixus pescatori, nauigium conscendebat idem
loci Præfctus, cumque titubasset, veritus ne
fortè in mare laberetur, quomodo in periculis
Christiani solent, sacra I E S V ac Mariæ nomi-
nainuocauit. tulit hoc impotenter Ethnicus,
cumque acriter increpuit, quod hæc omnia co-
ram se, & pro se inuocasset. respondit Neophy-
tus, se id ex consuetudine, quam puer imbi-
berat, fecisse, neque hanc se consuetudinem
dediscre posse, nec velle, quod esset Chri-
stianus. exceduit ad hæc Præfctus, que-
rens se ab eo contemni, cum hæc nomina inuoc-
aret, quæ sciret ipsum detestari, simul manum
ferro induens, minatur se illi cervices ampu-
taturum: non expauit mortis præsentia
Neophy-

Neophytus, sed lapsus in genua ceruicem præbuit, in hæc verba prorumpens; si mortem meæ rui propter inuocatum IESV ac Mariæ nomen, aliam in me mortis inferendæ causam nullam reperies: obstupuit Præfectus, eumque vel ut vitæ prodigum, vel ut pescatorem ense suo indignum habuit, sed nihilominus conceptum diu furorem, diu dissimulare non potuit, altero iam congressu prouocatum: nam postquam nauigando in altum innectus vnde non facile posset enatari, eum in mare projici iubet, natabat ille qua vicinus spectabat è salo solum, sati certus Diuina se ope in ripam euasurum, vel mortis in fidei causa suscepit præmia merituru. Socij nauales qui in nauigio remanserant, eius vitæ dissidentes, Præfectum rogant, ut eum in nauem recipi iubeat, alioqui se vna omnes eandem aleam subituros & in mare desulturos. Is vel precibus victus, vel metu, ne à remigibus destitueretur, eum recipi permisit, nec vñquam alijs in certamen cum pescatore descendit, qui Neophytis exemplum, Ethnicis stuporem tam insigni constantia mentis iniecit.

Mulier quædam Christiana in absentia mariti perditæ viuebat, publicam cum alio consuetudinem iniens. Parenst adulteræ vir erat honestus, & ex antiquioribus Neophytis virtutis opinione, non infimus, sed eum filiæ publicum crimen, immerita suspicione sædabat, quasili non

non consensu, negligentia saltē, aut indulgen-
tia, tam insigni malo non mederetur. Angebat
bonum senem sparsus de se rumor, & filiæ la-
sciua; utrumque ut tolleret quotidianis moni-
tis, imò & minis adulteros reprehimebat, sed cum
nihil proficeret, statuit omnibus ostendere,
quantum filiæ infamia vel crimine pungeretur,
& quam nullum eius patrocinium unquam su-
scipisset, simul experturus ac quid hac ratione,
publico malo publicè mederetur. Nullo igitur
in consilium adhibito, in ædem sacram prope-
rat solemni quadam die, quæ frequentiorem
conuentum euocarat, ibi flagellis in se armatus,
scipsum, exposita prius causa, publicè cædit, va-
luit ea res non ad eum solum suspicione libe-
randum, sed ad adulteros à scelere reuocandos,
qui ea re permoti, magno palam sensu recepe-
runt, se vitam in melius mutaturos, nec minus
fecere quam dixerant: Nam alter pellicis ædes
postea ne aspexit quidem, altera etiam eo se con-
tulit, ubi vitæ suæ custodes ac testes haberet. Ita
plus opera semper ad persuadendum, quam
verba valuerunt.

Quod narrare aggredior, facile prodet plus
salutis curam, quam honoris tuendi cupiditatē
in Neophyto quodam potuisse. Is nescio quo
scelere ad mortem damnatus, ubi audijt ad se
comprehendendum iudicum ministros adue-
nire; tum quidem honoris è Iaponico more
tuendi

tuendi cupiditate amens, se suis in ædibus con-
clusit, certus non se prius moriturum, quam nō-
nulos ipse mactasset, aut se proprijs in ædibus
incendisset, tametsi eodem incendio tota vicinia
conflagraret. ad eum tumultum è Patribus no-
stris vnuus accurrit, Neophytum sui sceleris ad-
monuit, quodque hac ratione non animus mi-
nus quām corpus interiret. mira vis fidei! nullo
negotio in Patris manibus arma depositu, con-
fitendo scelera eluit, & pronas iectui cervices ob-
tulit, magna Ethnicorum admiratione, quod
viderent Iapones Neophytos, tam facile rece-
ptas consuetudines deponere, ne fidē abijcant,
quæ, sine dubio, regno vtilis suos præcones fo-
uendos iure commendaret, quorum persuasiōni-
bus multorum eo die facultates & aliquorum
vitæ fuerant conseruatæ.

I 6 I I. Adolescens Ethnicus annorum serè
quindecim, variolis fædè infectus decumbebat;
parentes, etiam Ethnici imò & fidei hostes, sta-
tuerunt salutem in profanis ritibus filio quære-
re, quod vt efficacius foret, monent filiū, vt hos
ritus excipiat spe concepta, se ad salutem hacra-
tione reuocatū iri; negauit filius, asserens Chri-
sti se sacra velle suscipere, ac de salute nihil sol-
licitum, quoniam pro ea votum virgini eius Pa-
renti, sanctissimè concepisset; quod votum li-
bens illis commendaret, nisi tanto res Christi-
anas odio insequerentur. Tum parens amore in
filium

filium victus respondit: se quoque in Christi fidem transiturum, si ab ea reciperet sanitatem. ergo iam vnanimes, parens ac filius, ex antiquioribus Neophytis, vnum euocant, cui rem totam aperiunt, eiusque super ea re consilium explorant. Is auctor fuit, vt se ex animo ei commendarent, à quo omne iam bonum sperare dicerant. fecere sedulo, nec eorum fidem fellit Dominus. mox enim filius est in salutem pristinam restitutus, quod cum vidissent, iam ardebat desiderio sacerdotem nostrum visendi, ab eoque Christi sacra suscipiendi, sed aberat ad certam diem affuturus, quam diem dum præstolantur, pro diebus annos numerare sibi videbantur. Is cum aduenit à nouis Tyronibus admirabili gaudio excipitur. Ergo ei rem aperiunt, mysterijs nostris imbuuntur; baptizantur, Parenti Ioachimi nomen obtigit. Is erat vir grauis, ipsoque Dynasta familiariter sæpe vtebatur, qui breui resciuit eum in Christi fidem adscriptum, quod eō indignius tulit, quoniam se absente & inconsulto id fecisset: ergo eum ad se vocat, sciscitur Christianus sit necne? Affirmat Ioachimus: ad hæc Dynasta toruē eum inspiciens, nihil respondit, sed aliqua interposita morā, idem quærit, & idem ille responderet, nihil eius toruo aspectu deterritus.

Dynasta

Dynasta tunc quidem siluit, sed eum ita dimisit
ut ex vultu intelligeret quantum ea res illum
pupugisset; quod etiam ostendit, eum intra
paucos dies cum vniuersa domo proscribendo,
hoc solo nomine quod esset Christianus; hanc
sententiam nouus Tyro hilaris accepit, tam exi-
guo tempore iam doctus Domino Deo gratias
agere, quod se dignum duceret, qui aliquid in
religionis causa pateretur.

Virtus Euangeli super ægros recitati hoc
maxime exemplo patuit. Adolescens è fidelis-
um numero in siluam ierat, ibique fessus, ut ap-
paret, obdormiuit, cui dormienti visum est, ne-
scio quod spectrum, quod ei speciem vulpis ha-
bere videbatur; ab eo spectro in nemus interius
abducitur vel inuitus, ubi biduum sine sensu ac
mente perstigit: interim parentes ac propinquoi
alijque complures eum querebant, sed frustra;
donec tandem die tertio, matutinis horis, ino-
pinatò Parentum ædes ingreditur, sed ita, ut e-
loqui, quod viderat, non posset, attonito simi-
lis. superuenit sacerdos noster à Patentibus e-
uocatus, multa ex eo querit, sed ne verbum qui-
dem extorquet. Intellexit noster eas esse Dæ-
monis præstigias: Parentes ergo monet, ut eum
in diem in sequentem sacrosancto missæ sacri-
ficio sificant; quo expleto, uestes sacras induitus,
Euangelium illud D. Marci super ægros recita-
ri solitum, rite pronunciauit, sed nullo euentu-
neque

neque enim loqui dum cœpit, nec ideo tamen deposita spes est, iubet noster, ut quotidie idem faciant. fecere, idemque Euangelium sacerdos repetebat. Demum tertio die loquendi facultatem, dum idem ageretur, ita recepit, ut prius quam noster inde abiret, eum peccatis expiarit; qua ex causa eum postea in ædem reductum, ad agendas gratias clementi Domino obtulerunt. Senex quidam Neophytus cum nusquam vitæ subisdium haberet, quam in filio Ethnico, maiuit tamen ostiatim stipem id ætatis corrogare, quam in copia rerum salutem in discrimen vocare. Ergo in Fidelium terras se recepit. Plus etiam aliquanto fecit mulier quædam Christiana eius maritus, Ethnici Dynastæ metu nihilo secius viuebat, ac si nunquam Christi fidem, quam olim professus fuerat, suscepisset, uxorem eodem adicens; verum illa renuebat, nullam omittens Christianæ professionis partem, suis temporibus orationes decurrebat, iejunia obseruabat, ædem sacram & crucis locum cum reliquis Neophytis adibat, & reliqua omnia præstabat, quæ ab ea religio exigebat, vel inuito marito, à quo, quod moleste ferret sæpe verbis, subinde etiam verberibus, increpita, nihilominus sibi semper similis omnia tolerabat, etiam cum à marito domo pelleretur, id moderatè tulit. habebat ex ea duas tresue proles, ergo facti penitens & amore victus eam reuocat, ratus im-

E posterum

posterum malo edoctam sibi consensuram. Sed cum ea nihil innouaret, non ita multo post item pellitur; quanquam auctoribus amicis quibusdam etiam tum eam reuocauit, ac denuo vrgere cœpit, vt sibi consentiret. Verum neque nunc elanguit, sed eadem constantia pestifera mariti consilia, vim verius, repellebat, ergo iam sperni se vltra non ferens, impotens maritus eam domo in perpetuum extrudit, ac ne forte aliquando liberoru[m] amore victus de Matre mollius statuat, prole suam crudelis parens, parentis suæ fortunam subire cogit. Verum inuicta virago filijs onuista, vietrix de marito in Christianorum terras venit, vbi pauperem vitam degere cum libertate Christiana, quam cum deserto marito idem vitæ iugum trahere, præelegit.

In sequenti narratione paucis multa notatu digna videri possunt. Castitatis amor in iuuacula, pietas in sacram synaxin ac veneratio, aliaque nonnulla. Impudens scurra, virginem eo loco, ac tempore interceperat, quo neque fugiendi, neque resistendi spes erat. In ijs angustijs posita, ad venerabilis sacramenti vim, nouo consilio configuit. Ad inuasorem conuersa eum his ferè verbis alloquitur. vide etiam atque etiam infelix, quid agas, cum vim inferre paras ei, quæ puritatis totius auctorem in venerabili sacramento suscipit, vindicem Dei manum acriter in te prouocas.

his

his verbis Dominus eam vim dedit, ut effrons iuuenis, cum nihil quod responderet, inuenisset, eam intactam dimiserit, abiens cum pudore, quem prius amiserat. nondum illa quidem per etatem ad sacrum conuiuum admis- sa fuerat, sed suo se ipsius sacramenti voto ac comparatione tuita est. eo periculo libera Patrem adjit, rem aperit, petit obnixe ut se ad sacram synaxin admittat, ne si forte fraudem sollicitator rescierit, ad se laceffendam reuertatur. Promisit Pater velut virtutis præmium, ipsaque se totos solemnis ieiunij dies, varijs corporis afflictationibus comparauit, ut eum acciperet, a quo fuerat admirabiliter in præsenti periculo liberata.

De Firandensibus Neophytis nondum est finis: verum gloriosi pro fidei causa triumphi peculiarem in sequenti capite tractationem videntur postulare.

Gaspar, Ioannes, Ursula Firandenses Neophyti in fidei causa capite multantur,

CAPVT VI.

IN Firandensi ditione numeratur Insula quædam Ichitzuqui, quam olim Hieronymus & Balthasar Nobiles Neophyti, & eiusdem

E 2 regni